

ŠETNJA GRADOM UZ ZBIRKU STARE AMBALAŽE

Ilustracija: Z. Lenner

Tko se želi bolje upoznati s novijom prošlošću Zagreba (kraj 19., početak 20. st.) i to posebice njegov gospodarski razvoj – ima sada priliku putem Kataloga uz izložbu »Zbirka stare ambalaže dr. Ante Rodin – donacija gradu Zagrebu«, koja je od srpnja 2002. uvrštena u stalni postav Muzeja grada Zagreba.

Uz svaku od kataložnih skupina dato je i nekoliko podataka o proizvođaču ambalaže odnosno proizvođača za koji je ambalaža bila poslužila. Zanimljivi su i naslovi pojedinih tvrtki; oni su također povijesno dokumentarni. Tu se tako spominju zagrebačke tvrtke:

- Kr. povl. Zagrebačka dionička tvornica likera (prije Franjo Pokorny), Vlaška 67
- Tvornica vina i rakije »Mijo Arko«, Vlaška 116
- Patria – tvornica konjaka i finih likera d.d., Maksimirska 2.

Marijan Badel kao tvornica likera i rafinerija postoji na istoj adresi

(Vlaška 116), preuzevši dekretom od 1950. ranije navedene tvrtke, a kasnije je doživjela druge preobrazbe.

Zanimljivo je da je k tome na adresi današnjeg Trga žrtava fašizma postojala i veletrgovina I.R.C. žestokih pića i vina – Ljudevit Kaiser. U katalogu je i Jamnica d.d. za proizvodnju mineralne vode. Prodajom mineralne vode započinje se još od 1826. A tu je, još uvijek na istom mjestu, ali ne i u istom statusu i pod istim nazivom – od 1892. Zagrebačka dionička pivovara u Ilici 224.

Na adresi budućeg Centra Branimir koji je u izgradnji, na broju 21 bila je tvornica kandita i čokolade UNION. Tadašnje tvornice kanditnih proizvoda »Grič« i »Mirim« fuzioniraju se 1950 u tadašnji »Josip Kraš«, današnji »Kraš«. I »Franck« u Vodovodnoj 12 još je na istom mjestu. U početku se javlja kao tvornica kavinih dodataka i zamjena kave (Franck cikorija još je i danas

zastupljena u izvedenici tradicionalne ambalaže, a DIVKA, NERE i KNEIPPA neki se još možda sjećaju).

Zastupljena je i ambalaža Prve Hrvatske tvornice ulja d.d. u Branimirovoj 71 koja se vratila svom izvornom nazivu i još je dijelom na staroj adresi.

Još je relativno blizu vrijeme KARBONA u Vlaškoj 67, ali malo tko će vjerojatno znati da je prije toga u Ilici 191 bila tvornica tinte Vjenceslav Pech, a u Klaićevoj tvrtka PELIKAN, kao filijala njemačke tvrtke.

Kao i za Francka, tako su i za tvornicu duhana Zagreb u Klaićevoj ulici (nekada Ciglana 1) znali građani po mirisu. Uz »Opatiju«, popularne cigarete u kartonskoj kutiji su se zvale i »Zagreb«.

Ljekarske proizvode do II. svjetskog rata, a neke i kasnije, proizvodile su Kemika d.d. tvrtka za kemijsku i farmaceutsku industriju, Savska 20. Dr. A. Wander tvornica lijekova d.d. naziv kasnije promijenjen u Jugodijetika u Borongajskoj 48a, te Kemičko-farmaceutska udruga Kaštel d.d. u Cankarevoj 28. Neke od ovih tvrtki kasnije su se našle u PLIVI.

Ovdje još treba spomenuti i NEVU kao tvornicu kozmetičkih i higijenskih proizvoda u Vrbanićevoj 28 (koja tada ne proizvodi NIVEU, već kreme NEVA).

Navede li nas put do ovih adresa, pogledajmo što je danas tamo. Zatiču li se još neki tragovi na licu mjesta, ili je kontinuitet sačuvan u punoj mjeri?

Takva šetnja traži (prethodno, ili poslije) svoju dopunu: posjet Muzeju grada Zagreba gdje se mogu vidjeti mnogi ambalažirani proizvodi ovih zagrebačkih, a i drugih tvrtki. Što više, možda tko poželi i da se u svom stanu, ili kući potraži nešto što bi pripadalo ovoj zanimljivoj i vrijednoj kolekciji.

dr. Fedor Kritovac